

ГУМЕННЕ (Humenné) — місто, адміністративний центр [Гуменського округу](#), Словаччина. Знаходиться на кордоні Низьких Бескидів і Гуменських Верхів, під впливом Ондавської верховини в долині р. Лаборець, на висоті 156 м над р. м. Насел. 35 157 осіб (2001), з них 2444 особи визначили себе русинами чи українцями. Територія Г. була заселена вже в неоліті. Археол. розкопки виявили тут слов'ян. поселення від 7–8 ст. Перша писемна згадка про Г. від 1317 як маєток князя Філіпа Другета. 1332 датована згадка про катол. храм Петра і Павла. 1612 до панства Г. належало 126 сіл, переважно русинських (українських), заснованих на т. зв. волоському праві. 1605 власником Г. став Юрій III Другет, який 1614 заснував тут єзуїт. школу-колегію (від 1646 — в Ужгороді). На той час у Г. була резиденція православ. архієпископа-єпископа (перенесена із с. Красний Брід, нині округ Меджилаборці). 1644 Г. зайняли війська Юрія Ракоці, який 1656 вступив у союз з Б. Хмельницьким і разом з ним напав на Річ Посполиту. Від 1684 власником панства Г. був феодал. рід Чаки. У 18 ст. Г. стало торг. і ремісничим центром. У 19 ст. панство Г. стало власністю роду Андрашів, їх стараннями 1871 у Г. побудовано залізницю, а 1907 — електростанцію. 1930 у Г. переселилося бл. 300 жителів з укр. села Валашківці, ліквідованого у зв'язку з побудовою військ.

полігона. У 80-х рр. в Г. переселилася значна кількість жителів сімох укр. сіл з території верхньої Цірохи, ліквідованих у зв'язку з побудовою резервуара питної води (Старинська долина). У післявоєн. період Г. стало центром хім., буд. та харч. пром-стей. 1945 у Г. засн. Рос. г-зію, що згодом реорганіз. на словацьку з укр. класами. Нетривалий час діяла в Г. одинадцятирічна середня школа з українською мовою навчання (дир. А. Гірка). Від 1953 діє укр. осн. школа-інтернат зі 170 учнями (2002; дир. [Р. Дем'ян](#)), при якій працює самодіяльний муз.-співац. колектив «Незабудка» (кер. М. Петрашовський). 1961–64 українською мовою виходила «Підвигорлатська газета» (наклад 1500 прим.). Нині укр. громада Г. згуртована в *Союзі русинів-українців Словаччини*. В музеї просто неба є дерев'яна церква із с. Новоселиця 1764 та кілька ін. будівель з укр. сіл — Нехваль-Полянки, Вишньої Яблінки, Вирави, Ольшинкова, Кальної Розтоки, Кленової. При окруж. будинку культури від 1975 діє фольклор. ансамбль «Калина» (кер. М. Ондракова), в репертуарі якої переважають пісні і танці русинів-українців Пряшівщини. Від 1971 в місті працює Хор гуменських учителів (засн. і кер. до 1991 М. Фецура, нині — О. Фецура). 1991–99 побудовано православну церкву. 2001 переселенці із Валашківців та їх нащадки побудували греко-катол. храм у новому кварталі Під Сололейом.

Рекомендована література

1. J. Guzej, J. FrancuSz. Humenné. Prešov, 1993;
2. V. Fedieš a kol. Dejiny Humenného. Humenné, 2002.

[М. І. Мушинка](#)

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Гуменне / М. І. Мушинка // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-24665>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).